

SPECIFICUL CONTRACTULUI DE DONAȚIE

Autor: Larisa PĂDURARU, st. gr. DP-1403M
Conducător științific: lect. sup. Viorica URSU

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Contractul de donație este un contract de o importanță și actualitate majoră, acestea fiind determinate de procesul transformărilor pozitive din toate domeniile vieții sociale și economice a țării, de insuficiența reglementărilor raporturilor sociale care au existat în curs de decenii fără a dobîndi relevanță juridică și de alți factori specifici relațiilor sociale de ordin patrimonial. Articolul respectiv este dedicat analizei contractului de donație în general, avînd în vedere elementele constitutive, fiindcă există diverse dispute pe parginea acestui subiect, iar soluționarea litigiilor ce reiese din acest tip de contract, după părerea mea, constituie o problemă des întîlnită.*

Cuvinte cheie: *donația, delimitare, drepturi, obligații, neexecutarea, revocare, contract.*

Contractul de donație este unul dintre cele mai vechi contracte cunoscute dreptului civil. Încă din epoca postclasică a Romei antice reprezenta unul din temeiurile de dobîndire a dreptului de proprietate.

În *dreptul roman*, donația făcea parte din categoria pactelor legitime (pacta legitimă), adică niște convenții care, fără să fie ridicate la rangul de contracte, vor fi totuși sancționate dreptat prin diverse constituții imperiale.

Prin donație se înțelegea acel act prin care o persoană, numită donator, suferă o sărăcire, adică o micșorare a patrimoniului său în favoarea unei altei persoane, numită donatar, cu scopul de a o îmbogăți pe aceasta din urmă. Nu se cerea acceptarea expresă a donatarului, acceptarea tăcită fiind suficientă.

În *vechiul drept francez*, donațiile nu erau deloc favorizate, din contră, tendințele erau în sensul de a conserva bunurile în familie, mai ales pentru că, în acea perioadă, rezerva nu îi proteja pe moștenitorii de sînge decât împotriva liberalităților testamentare.

Codul Civil al Republicii Moldova definește contractul de donație ca acel contract, prin care o parte, numită donator mărește din contul său, cu titlu gratuit, patrimoniul altei părți, numită donatar.[1]

Cu alte cuvinte, donația este un contract solemn prin care o parte, numită donator, cu intenție liberală își micșorează patrimoniul său în favoarea celeilalte părți, numită donatar, fără a urmări de la aceasta o contraprestație.[4]

Articolul 827 al Codului civil definește contractul de donație și pornind de la definiția expusă în articolul respectiv, putem ajunge la concluzia, conform căreia contractul de donație constituie un contract prin care o parte se obligă a transmite celeilalte părți, cu titlu gratuit, în proprietate un bun. Prin urmare, din definiția expusă reiese, că drept efect al contractului încheiat apare obligația donatorului de a transmite bunul. Totodată, articolul 828 Cod civil stabilește o regulă, conform căreia, totuși, contractul de donație se consideră încheiat din momentul transmisiunii bunului de la donator către donatar. Articolul 830 stabilește, însă, noțiunea de "promisiune de a dona", prin care se consacră și caracterul formal al contractului de donație.[2]

Pentru delimitarea corectă a contractului se impune apelarea la criteriul cauzei. Elementul esențial prin care se deosebește o donație de alte operațiuni juridice asemănătoare este de ordin subiectiv, respectiv intenția de a dona. Existența intenției de a dona este însăși cauza donației.

Contractul de donație nu se confundă cu alte acte juridice în care o persoană prestează un serviciu cu titlu gratuit în favoarea alteia, care poate fi un act dezinteresat, și nicidecum o liberalitate pentru că există o modificare în patrimoniu. De asemenea, donația nu se confundă cu executarea unei obligații naturale, căci în acest caz obligația există, numai că s-a stins dreptul material la acțiune (deci posibilitatea de a beneficia de forța de constrîngere a statului) al creditorului privind valorificarea creanței. Debitorul execută de bunăvoie o datorie care deja există. [5]

Literatura de specialitate definește condițiile de validitate a contractului, ca fiind acele elemente structurale, obligatorii pentru orice contract, care sunt determinate de lege drept elemente obligatorii, respectarea lor fiind impusă sub sancțiunea nulității Totodată, lista acestor condiții poartă caracter exhaustiv și sunt stabilite prin lege. În practica încheierii contractelor sunt cunoscute multe cazuri în care părțile, la negocierea clauzelor contractuale pot stabili și alte condiții decât cele pe care le stabilește legislația.

Sergiu Baieș și Nicolae Roșca în lucrarea sa "Drept Civil" accentuează că problema obiectului contractului este examinată în mod diferit în literatura de specialitate a Republicii Moldova. Referindu-ne la obiectul contractului, putem utiliza regula generală, conform căreia obiect al contractului constituie tot ceea ce cu privire la ce părțile își asumă obligații și dobândesc drepturi. Contractul, ca oricare altă categorie de raporturi apare și se realizează în vederea obținerii unor careva obiective. În teoria dreptului, referitor la obiectului raportului juridic există divergențe. Problema e în aceea că unii autori apreciază că obiect a unui raport juridic poate fi o conduită pretinsă de subiectul activ către subiectul pasiv. Alți autori consideră că obiectul unui raport juridic nu totdeauna este obținerea unei conduite respective ci și obținerea cărorva rezultate chiar și materiale. Suntem de părerea că drept obiect al raportului juridic contractual constituie o conduită urmărită de subiectul activ față de subiectul pasiv. Aceasta rezultă din acele considerente că dacă în primul rând vorbim despre caracterul social al oricărui raport juridic, iar prin urmare excludem factorul material.[7]

Totodată, nu putem vorbi că contractul se încheie doar de dragul acțiunilor sau abstențiunilor. Părțile deseori urmăresc un anumit rezultat material concret, cu privire la care de asemenea își asumă obligații și stabilesc drepturi. În acest sens, pornind de la ideea, că orice contract constituie un raport juridic, corespunzător este necesar de a ne referi la faptul, că contractul este caracterizat prin obiect intrinsec și obiect extrinsec. Astfel pentru exemplu, în contractul de vânzare-cumpărare obiectul intrinsec al contractului îl constituie transmisiunea proprietății asupra bunului și achitarea prețului, pe când obiectul extrinsec îl constituie însăși bunul vândut și prețul.[1]

Pentru ca obiectul în contract să fie valabil, acesta este necesar să existe, să fie în circuitul civil, să fie determinat ori determinabil, să fie posibil, să fie licit și moral.

Deci, dorim să menționăm ideea că datorită faptului că contractul de donație își are rădăcinile încă din dreptul roman acesta mereu a constituit o temă de cercetare, o temă de discuție din punct de vedere al elementelor și anume al obiectului contractului de donație.

Conform legislației Republicii Moldova donația poate fi revocată dacă donatarul a atentat la viața donatorului sau a unei rude apropiate a acestuia, dacă se face vinovat de o altă faptă ilicită față de donator sau față de o rudă apropiată a acestuia, situații care atesta o ingratitudine gravă, sau dacă refuză fără motive întemeiate să acorde donatorului întreținerea datorată. [3]

Fiind un contract unilateral (cu excepția donațiilor condiționate), contractul de donație pur gratuită nu generează obligații în sarcina donatarului, ci numai o îndatorire legală, numită „de recunoștință”. Mărind patrimoniul donatarului din contul patrimoniului său cu titlu gratuit, donatorul este în drept să aștepte din partea donatarului dacă nu o recunoștință, atunci cel puțin loialitate, manifestată prin abținerea de la săvârșirea unor fapte necorespunzătoare față de donator. De aici rezultă dreptul donatorului de a revoca donația pentru ingratitudine, adică în cazul lipsei de recunoștință manifestată de donatar pentru gratificarea înfăptuită prin intermediul contractului de donație.[3]

Revocarea donației pentru atentat la viața donatorului sau rudelor lui apropiate se poate produce atunci când a existat o încercare a donatarului de a suprima fizic pe donator sau pe cineva din rudele sale apropiate. Rude apropiate ale donatorului sunt considerați membrii familiei acestuia, precum și rudele de până la gradul IV inclusive conform art.73 al Codului Familiei al Republicii Moldova. Faptul că donatarul a comis un atentat la viața persoanelor nominalizate reprezintă o abatere gravă de la datoria de recunoștință pe care o are și este natural ca donatarul în acest caz să fie înzestrat cu dreptul de a revoca donația. În sensul normei comentate, prin atentat la viață urmează de înțeles voința donatarului de a omorî pe donator sau pe cineva din rudele lui apropiate.

Bibliografie:

1. Codul Civil al R.M nr.1107 din 06.06.2002 Publicat : 22.06.2002 în Monitorul Oficial Nr. 82- 86 art Nr : 661.
2. Comentariu Cod Civil al Republicii Moldovei Nr. 1107-XV din 6.06.2002 Monitorul Oficial al R.Moldova Nr 82-86 din 22.06.2002.
3. Codul Familiei al Republicii Moldova.
4. Adam, A. Rusu, Drept civil. Succesiuni, Editura All Beck, București, 2003.
5. I.Trofimov, Drept Civil,Contractele Civile, Chișinău 2002.
6. D. Prisacaru, Drept Civil, Chișinău 2003.
7. Eugenia Cojocari, Vitalie Cojocari, Drept Civil. Întrebări și răspunsuri, Ediția I, Chișinău 2004.